

Multimediehjørnet

112137

Det okkuperte Norge

Ahore «Sieg Heil, Sieg Heil, Sieg Heil» i autentisk opptak fra Hitler-Tyskland drønne i mot deg bare noen dager etter frigjøringsjubileet er en sterk opplevelse. Dette er åpningen på Jostein Saakvitne's okkupasjonshistorie, og vitner om en historie med utradisjonelle virkemidler.

Jostein Saakvitne's verk er kalt «Okkupasjonen, Norge 1940-1945» og er et formidabelt verk. Han har laget over 7000 sider med 1700 bilder. Vi kan til og med se over 100 historiske filmbiter fra kjente ting som «Triumph Des Willes» eller Quislings statsakt i 1941. Her finnes originalkilder og intervjuer med svært mange personer. Han har således virkelig tatt i bruk de muligheter som en PC og en CD-ROM gir.

Det er mange innfallsvinkler til dette verket. Når man starter kan man velge mellom atte forskjellige temaer. F.eks. «NS og nyordningen av Norge.» Deretter velger man et underemne, som «Kampen om mediene.» Så kommer det aktuelle stoffet frem, og man blar frem og tilbake i sidene med musen.

For den yngre garde kan den spennende delen om angrepet på Norge være en god start. Vi merker oss at Saakvitne slett ikke er redd for å være kritisk - en av seksjonene under Angrepet heter «Den udugelige regjeringen Nygaards-vold?» Like spennende kan historien om motstanden være. Både sivil motstand, hjemmefronten og utefronten problematiseres, og vi blir konfrontert med en del ubehagelige sannheter. Hvem vet for eksempel at tyskerne hadde folkeretten på sin side når de domte til doden motstandsfolk som drev sabotasje?

Vi får ikke se noe glansbilde av Norge. Til tider kan forsøket på å være

politisk korrekt bli overdrevet. Saakvitne bruker konsekvent anførselstegn når han nevner de to «sidene» i Norge. For oss står det klart at det faktisk var to sider i det okkuperte Norge, og vi hjelper ingen ved å late som det ikke var det. Verst blir det når det beryktede SS blir delt i «det snille» Waffen SS, og «det slemme» SS - Gestapo. Her glemmes det at det var Waffen SS som hadde ansvaret for vaktholdet i KZ-leirene. Vi synes heller ikke jødespørsmålet får den plass det fortjener, og spesielt ikke Norges skammelige innsats for jødene.

En av de seksjonene vi fant mest interessant var «NS og nyordningen av Norge.» Under fremstillingen av Quisling hører vi til vår overraskelse at «Quisling var i utgangspunktet mer engelskvennlig enn tyskvennlig.» Det er interessant å få se hvorledes et totalitært parti fremstiller seg selv, for det får absolutt makt. Det blir klart at NS var et autoritetsvennlig, antikapitalistisk parti med sosialistiske trekk. I intervjuene med en tidligere leder i Nasjonal Samlings Ungdomsfylking kommer alle disse såkalte gode hensikter frem. Vi kan lese direkte fra NSUFs månedsblad «Nasjonal Ungdommen» om «Innskrenker nasjonalsosialismen individets frihet?» Det var ikke spesielt behagelig å lese om hvorledes «for mye frihet» visstnok hadde korrumpert mennesket og demokratiet. Opplevelsen var ubehagelig, fordi man kan gjenfinne noyaktig de samme tanker i mange partiers prinsippprogram i dagens Norge.

Ikke alle vil trekke den samme konklusjon. Og nettopp dette at vi selv kan trekke konklusjonene, er av de mest tiltalende trekk ved denne CD-ROMen.

Stoffet er delt opp i emner, og det finnes ingen rettlinjert historiefortelling som kan bygge opp et resonnement. Vi må innromme at introduksjonene og mye av teksten er skrevet i oppsummerende form, slik som f.eks. en historiebok for gymnasiet. Men skinnet bedrar, for dette nye mediet er mer enn bare en bok med lyd. Når man selv kan lese og høre intervjuer med NS-folk, motstandsmenn og vanlige borgere får man en større mulighet til å tenke selv.

Saakvitne's okkupasjonshistorie er så rikholdig at den burde favne et vidt publikum. For skoleelever kan den fungere som en fin introduksjon, og amatører med interesse for krigshistorie vil finne mange gode kilder og tildels motstridende intervjuer. Her er både Øystein Sørensen og Hans Fredrik Dahl med.

Dette er ikke noe tungt akademisk banebrytende arbeid, og de historiske konklusjoner er stort sett ukontroversielle. Vi må nevne at verket skjemmes av en del skrivefeil og en del ikke-fungerende sider, og at man ikke kan avbryte de lange film- og lydbitene. «Okkupasjonen» kunne med fordel ha pusset av de noytralistiske eksessene, og forfølgelsen av jødene fortjener, for ikke å si forlanger, en egen seksjon.

Men vi er imponert over «Okkupasjonen.» Den er et svært innholdsrikt arbeid med delikat design som er lett å bruke. Her brukes PCens muligheter ikke til TV-spill, men til å ta opp viktige, aktuelle historiske temaer. Saakvitne's verk er en god prototype på fremtidens bøker.

Jan Chr. Brøgger

Produkt:

Saakvitne's Okkupasjonen. (Universitetsforlaget)
Multimedieprodukt.

Maskinkrav:

Apple Macintosh med CD-ROM, 256 farger skjerm.
Anbefalt min. 8 Mb RAM.
En versjon for IBM PC er under utarbeidelse.

Kulturmottak Resonans

3/95 (utg. nr 30.6.95)
nr 29.1.97.